

werken aan de geschiedenis van Sportclub Enschede

“Wij zijn het Triumviraat van de Sportclub-geschiedenis.” Zo, dat is nogal een vergelijking, vooral historisch gezien. In het jaar 60 voor Christus was er het eerste Driemanschap (Caesar, Crassus en Pompeius), in 43 voor Christus gevolgd door het tweede: Antonius, Lepidus en Octavianus. Laatstgenoemde is beter bekend onder zijn latere naam: keizer Augustus. Nu, in het jaar 2006 na Christus, is er het derde Triumviraat: Ab Gellekink (62), Wim Kleine (58) en Henk ter Heege (80). Twentelife stapt binnen in de boeiende wereld van het archief van één van de meest succesrijke voetbalploegen uit de Twentse geschiedenis: Sportclub Enschede.

Inderdaad, ‘Sportclub’ – zoals de zwart-witten in de mond van met name het Oost-Nederlandse volk wordt genoemd – is één van de voetbalclubs uit deze contreien die de meeste sportieve successen behaalde. Vooral in de periode voor 1965 was het een toonaangevende vereniging. Dat jaar 1965 is dan ook belangrijk, want toen ging de profclub Sportclub Enschede samen met de professionals van Enschedese Boys op in een nieuwe vereniging. De krachtenbundeling kreeg de naam FC Twente mee en daarmee verdwenen de ‘Boys’ en Sportclub naar de rangen van de amateurs. Dit jaar hopen de zwart-witten voor het eerst sinds tijden weer een kampioenschap te vieren. Het eerste team staat een straatlengte voor »

"Abe Lenstra verkoos Enschede boven de Italiaanse topclub Fiorentina"

op de concurrentie en de club maakt zich dan ook langzaam op voor een terugkeer naar het hoogste amateurniveau, de hoofdklasse.

Sociaal-maatschappelijke functie

Maar dat allemaal terzijde, we zijn hier voor de geschiedenis. Iedere donderdag komt het driemanschap Gellekink, Kleine en Ter Heege samen. "Om cassis te drinken, zoute pinda's te eten, te praten over de dingen des levens én om aan het archief te werken", lacht Ab Gellekink. "We zijn vrij gedisciplineerd, maar natuurlijk is het wel eens zo dat één van ons niet kan. Heel af en toe zitten we hier zelfs alleen, maar dat komt niet vaak voor."

Een omvangrijk archief, dat nog vrijwel wekelijks aangevuld wordt met nieuwe zaken. En er is al zoveel noemenswaardig materiaal te vinden. Het is de club bijvoorbeeld gelukt om alle ooit uitgegeven clubbladen op te sporen. Als daarbij dan wordt aangetekend dat jaargang 1, nummer 1 uit 1919 komt, dan mag dat een tamelijk uniek feit worden genoemd. Vanwaar toch die verwoede pogingen om het verleden te doen herleven? "Niet alleen is het zo dat het voor een sportclub belangrijk is om het verleden goed op orde te hebben, sport heeft ook een sociaal-maatschappelijke functie. Vroeger, in de tijd dat Sportclub Enschede nog profvoetbal

speelde in de eredivisie, kwamen hier soms wel 30.000 mensen kijken naar wedstrijden. Sport, en voetbal in het bijzonder, hebben veel impact in een samenleving", legt Wim Kleine uit. "Sportclub Enschede heeft ongeveer een halve eeuw behoord tot de drie toonaangevende voetbalclubs uit het oosten. Je had Go Ahead, Heracles en Sportclub Enschede. De club behaalde veertien titels, speelde elf seizoenen betaald voetbal én was in 1926 zelfs algeheel kampioen van Nederland."

De successen van de club zijn dus talrijk. "En dus is het helemaal niet zo bijzonder wat wij hier doen", zegt Henk ter Heege, terwijl hij nipt aan zijn glas cassis. "Wat veel unieker is, is een archivaris van een klein dorpsclubje, dat nooit hoger heeft gespeeld dan de vierde klasse. Om dán de discipline te hebben om van alle seizoenen alle uitslagen te verzamelen, dat is eigenlijk veel knapper. Ik weet niet of ik daar het geduld voor zou hebben."

Pronkstukken-archief

Het chronologische clubbladenarchief is natuurlijk al uniek, evenals het correspondentiearchief van de voetbalclub. Grijzend haalt Gellekink een brief uit 1962 tevoorschijn. Het schrijven blijkt afkomstig te zijn van de Amsterdamsche Football Club Ajax. "Hierin schrijft het toenmalige bestuur, dat men erg geïnteresseerd is in onze vereniging, vooral op het gebied van de jeugdopleiding. Moet je nagaan: het nu zo grote Ajax, dat wereldberoemd is om de eigen jeugd, was benieuwd hoe wij dat in

1) De selectie van Sportclub Enschede in 1913 met vaandel

2) Selectie HERCULES 1901-1902

Tweede rechtsboven de latere Ere-Voorzitter van Sportclub Enschede Berhard Vos. Dit is de oudste foto in het archief van Sportclub Enschede.

3) Kampioen van Nederland in 1926

Vlnr: Gerrit Nagels, Nols Fröhlich, Herman Wevers, Hemmy Veldkamp, Hennie Hagels, Henk de Wit, Jan Stuve, Jan Damstra, Theo Keppel, Johan de Boer, Gerrit Grobbe, Marinus Buijgers. Karel Veldkamp ontbreekt.

Enschede allemaal regelden." Wat meteen nog een Ajax-verhaal bij de drie geschiedenisfreaks oproept. "Arend van de Wel stond bij ons in de voorhoede, hij kwam van Ajax. Hij vertelde dat hij nog wel een talentje in de familie had, ene Johan Cruijff. Helaas is het nooit wat geworden, het huwelijk tussen Sportclub en Cruijff, maar het had natuurlijk mooi kunnen zijn. Twee van de beste Nederlandse voetballers ooit, beide acterend in Sportclubtenue."

Die andere voetballer is uiteraard Abe Lenstra. Met het aantrekken van dit Friese fenomeen haalde het Sportclub-bestuur wél een stunt uit. Lenstra, geniaal als voetballer en daarnaast ook nog eens zeer verdienstelijk in sporten als polsstokverspringen en tennissen, had namelijk eerder al aanbiedingen gehad uit het buitenland. Legendarisch is het verhaal van een blanco cheque van de Italiaanse topclub Fiorentina. Lenstra mocht elk bedrag dat hij wilde verdienen invullen, maar toch vertikte hij het om het heitelân te verlaten. Friezen staan bekend als een stug volkje en Lenstra was daar wel het prototype van. In 1955 vertrok hij toch, om op 34-jarige leeftijd te verkasen naar Enschede. "Ondanks dat hij al 'op leeftijd' was, behoorde Abe toen nog steeds tot de beste voetballers van Nederland. Getuige ook zijn 89 doelpunten in 135

wedstrijden voor Sportclub Enschede", zegt Gellekink, die een bijzondere relatie heeft met de Friese wondermidvoor. "Ik ben namelijk gelijk met hem lid geworden van de club. Het is wel grappig om in het clubblad te lezen dat je naam boven die van Abe Lenstra staat."

De club bestaat in 2010 honderd jaar. Dan zal de 'Dikke van Dale van Sportclub', zoals het jubileumboek uit 1985 wordt genoemd, worden aangevuld. "Zo langzaam beginnen we ook daarvoor met het maken van plannen. Het wordt een heel karwei, maar niet zo erg als destijds. Toen heb ik vele uren in de bibliotheek doorgebracht, om op microfiche alle uitslagen en doelpuntenmakers in competitieverband van het eerste elftal te achterhalen. Van 1910 tot 1985 waren dat in totaal 3226. De absolute topscorer was Jan 'Nols' Fröhlich met 172 competitietreffers."

Pelé en het bijzondere boek

Héle speciale archiefzaken zitten in een speciale kast, waar alleen Wim Kleine de sleutel van heeft. Hij is de opper-archivaris. In de kast ligt onder meer het allereerste Sportclub-tenue uit 1910. "En het shirt waarin Phenix haar wedstrijden speelde. De vereniging is namelijk ontstaan door een fusie van Hercules uit 1898 en Phenix uit

1903", legt Kleine uit, ondertussen enkele pinda's naar binnen werkend. Niet in die kast, maar wel bijzonder: een foto van Pelé in actie tegen Sportclub Enschede. Met het Braziliaans Santos maakte Édson Arantes do Nascimento in 1959 een Europese tour, waarbij het samba-elftal ook Enschede aandeed. Eervol verloren de Tukkers, aangevuld met wat andere cracks, met 0-5. Wél in het superarchief: het Frankenhuisboekwerk uit 1926. De club kreeg na haar enige landstitel een boekwerk aangeboden door de familie Frankenhuis - met daarin een compleet seizoenoverzicht, inclusief vele foto's. Twee keer wordt Feyenoord verslagen en uiteindelijk kunnen de Enschedeërs na de zege op MVV in Maastricht (1-3) het kampioenschap vieren. Ook van het bijna-landskampioenschap van 1957/'58 zijn relikwieën overgebleven. Alledrie waren ze erbij, toen de zwart-witten, mét Abe Lenstra, in De Goffert tegen DOS (Utrecht) met 0-1 verloren in de derde verlenging. "Het was een enorme deceptie, want het zou Sportclubs enige kans op een titel in het profvoetbal blijken", aldus Henk ter Heege. "Maar we hebben in het archief nog wél de kampioensvaantjes voor het geval de landstitel toen wel zou zijn behaald. Je moest – ook toen – tenslotte overal op voorbereid zijn. Dus nu ook op een mogelijk kampioenschap in 2006." ■

...Arend van de Wel kende nog wel een talentje, ene Johan Cruijff... helaas is dat nooit wat geworden...